

Experiències didàctiques

EL CEIP ANTONI ROIG: DE LA BIBLIOTECA A LA MEDIATECA

Immaculada Molina Expósito i Anna Ferrando Agustí. Mestres del CEIP "Antoni Roig". Torredembarra

Com tots sabem, a les escoles sempre hi ha hagut un espai destinat a biblioteca. Algunes no passen de ser unes simples prestatgeries amb llibres de consulta; d'altres tan sols les ocupen aquells llibres que porten els alumnes de casa seva i serveixen per a ser llegits tot passant entre els companys i companyes de classe. Nosaltres ens hem proposat anar més enllà d'aquesta funció passiva.

Una mica d'història

El CEIP Antoni Roig és una escola centenària d'estil modernista que pot presumir d'haver tingut una biblioteca des de fa molt de temps (dècades). Fa 10 anys es va traslladar el centre a la seva ubicació actual, ja que el pas inexorable dels anys havia deixat les instal·lacions obsoletes per a poder desenvolupar l'activitat que exigeix una escola dels nostres dies. Però el que sí recordem bé, i ho volem fer constar, és que en aquest antic edifici hi havia una sala amb uns magnífics armaris on estaven distribuïts en prestatgeries els llibres de coneixement, consulta i lectura. En aquells dies corrien per l'edifici alumnes des de P-3 fins a 8è d'EGB.

Els llibres de coneixement eren utilitzats per fer treballs, sobretot pels de 8è, que eren els grans i tenien més accés a la manipulació dels exemplars; però també els agafàvem els mestres i els preparàvem perquè els alumnes de cursos inferiors hi poguessin accedir amb facilitat. Per altra banda, disposava de la secció de lectura, que els alumnes empraven en el préstec, ja fos per a la lectura obligatòria de classe o, senzillament, pel plaer de llegir.

Amb el trasllat a les noves instal·lacions també vam adaptar la funcionalitat d'aquesta biblioteca. Primerament, ens havien canviat els alumnes. Amb l'anada a l'ESO el fons que teníem era més un magatzem de llibres que no pas un fons bibliogràfic. Molts dels llibres que teníem no eren útils per a l'alumnat actual. L'edat d'estada a l'escola havia canviat i als nens i nenes de 12 anys no els interessava el mateix que als de 14; així que vam decidir revisar les nostres existències i cedir-ne una part a l'Institut de Secundària, ja que era allà on es trobaven els interessats. Després ens vam posar en contacte amb la biblioteca municipal, que també es va

fer càrrec d'una altra part dels llibres. Així doncs, la biblioteca de centre va esdevenir un lloc ampli, espaiós i lluminós. Ja només calia donar-li vida reorganitzant-la, estructurant-la.

Reorganitzant, de nou, la biblioteca

Primerament, es van separar els llibres segons fossin de coneixements o de lectura. Els de coneixements foren classificats per matèries, i els de lectura, per llengües: català i castellà. Els de català es van identificar amb una enganxina amb la senyera i els de castellà amb una de color amb un número que corresponia, aproximadament, al curs. Per exemple, els llibres de castellà de cicle mitjà portaven un gomet vermell amb el número 3 o 4, i els de cicle superior, de color verd amb el número 5 o 6.

El següent pas fou pensar com fer més operativa la nostra biblioteca. Vam fixar els objectius i de mica en mica es van posar en pràctica. Pensàvem que l'activitat desenvolupada fins aleshores (consulta i préstec) estava bé, però no n'hi havia prou. Calia endinsar-se més en el món de la lectura. Com passa en tots els centres, és molt freqüent comentar la importància que té la lectura en la formació dels nens i les nenes i el poc que llegeixen si no els ajudem.

Així doncs, vam decidir començar a treballar en aquesta direcció i vam creure necessari realitzar activitats encaminades a fomentar el gust per la lectura. Aquest nou camí va obligar a revisar i, a continuació, canviar els objectius inicials. Per treballar l'hàbit lector calia fer un nou plantejament del treball i arribar a la conclusió que s'havia d'incloure la biblioteca dins el currículum de l'àrea de llengua i en el projecte educatiu, la qual cosa implicava una modificació de l'organització escolar.

Arribats en aquest punt, havíem de concretar més les actuacions, ja que som un centre de gairebé 3 línies i no podíem abastar de forma eficient tota l'escola. Així doncs, es va creure convenient que educació infantil i el cicle inicial seguís treballant com fins aleshores, amb la biblioteca de classe, i centrar més les activitats del gust per la lectura al cicle mitjà i sobretot al cicle superior.

El fet que ens va fer prendre aquesta decisió fou la circumstància que en l'etapa d'educació infantil i cicle

Experiències didàctiques

inicial és el moment que comença la lectoescriptura: els alumnes tenen moltes ganes de llegir contes sense l'ajuda d'un adult i esbrinar per ells mateixos quin són els secrets que s'amaguen en les rengleres dels llibres que cauen a les seves mans, ja sigui de la biblioteca de l'aula o bé de casa.

Els alumnes elaboren una fitxa de cada lectura. Feta la correcció, els mestres els les retornen i ho anoten en una graella. D'aquesta manera cada alumne sap quants llibres ha llegit i si són en català o en castellà. Els nens i nenes tenen un vertader entusiasme per devorar contes i fer un gràfic marcant colorines.

Aquestes fitxes no deixen de ser un control lector per al mestre i no són exclusives del cicle inicial. Evidentment, el grau de dificultat va en funció del cicle. Les de cicle inicial són més gràfiques, consisteixen a fer un dibuix i una frase, per exemple. Al cicle mitjà augmenta una mica la dificultat perquè ja han de fer un petit resum. Al cicle superior són més complexes, ja que han de posar el nom del personatge principal, recollir vocabulari específic, etc. En els tres models de fitxes sempre es demana l'autor, l'editorial, la col·lecció i el nombre de pàgines.

Acabat el cicle inicial, molts nens i nenes, sigui per

la dificultat lectora o pel poc plaer que hi troben, perden l'interès pels llibres i van abandonant la lectura. Per tant, semblava que havíem de seguir reforçant la trajectòria iniciada.

S'havia de concretar com fer-ho. Calia, en primer lloc, trobar activitats adients i organitzar l'horari. Vam comprovar que treballar amb tota la classe era poc rendible, i possiblement podíem aprofundir més en la feina i a la vegada gaudir-ne. Per tant, vam creure convenient fer un desdoblament a l'àrea de llengua i dur a terme l'activitat de biblioteca en condicions òptimes. Cal remarcar que l'horari de préstec és un altre. Això va significar una modificació en l'organització escolar, ja que en l'àrea de llengua es realitzarien dos desdoblaments: un d'expressió oral i el que anàvem a fer de biblioteca. Aquesta situació, a vegades, pot comportar dificultats en la confecció dels horaris.

El naixement de la biblioteca-mediateca

Així que transcorre el temps anem incorporant apartats que creiem necessaris, ja que, tal com anem modificant la nostra biblioteca, els alumnes també canvien els seus interessos mentre la societat evoluciona de manera constant. Això planteja nous reptes, que a la

Experiències didàctiques

vegada obliguen a revisar i canviar els objectius inicials. L'escola no pot quedar-se fora d'aquest engranatge, ans al contrari, ha de promoure l'activitat per caminar cap al progrés.

En aquest sentit, cal tenir present la importància de les noves tecnologies en la nostra societat. Nosaltres no en podem quedar al marge, ja que també tenen una gran repercussió en el mateix desenvolupament de la biblioteca. En fer una provisió de fons sovint arriben llibres complementats per CD, o arriben ofertes d'enciclopèdies interactives on anar a buscar informació, o també la mateixa recerca d'informació a internet. Això fa que en aquests moments els nostres objectius vagin encaminats a la creació d'una mediateca. Per això el títol de l'article: *De la biblioteca a la mediateca*.

També voldríem destacar que hem ubicat una secció de ludoteca dins l'espai de la biblioteca. Aquesta idea es podia aplicar en el treball de l'agrupament flexible de matemàtiques, en observar la necessitat dels nostres alumnes de manipular i tractar de forma lúdica tots aquells conceptes teòrics que únicament plasmaven al paper. L'assistència a la ludoteca es fa de forma sistemàtica en l'àrea de matemàtiques. Les nostres perspectives són, amb el temps, anar incorporant jocs de totes les àrees.

Les activitats de la biblioteca de la nostra escola es poden sintetitzar així:

Educació infantil

- Biblioteca d'aula.
- P4-Padrí de lectura.
- P5-Visita a la biblioteca municipal.

Cicle inicial

- 1r curs: Biblioteca d'aula.
Padrí de lectura.
- 2n curs: Biblioteca d'aula.
Caixa de contes.
Visita i activitats a la biblioteca municipal.

Cicle mitjà

- Activitat de biblioteca.
- Préstec de la biblioteca escolar.

Cicle superior

- Préstec de la biblioteca escolar.
- Activitat de biblioteca.
- Padrí de lectura.
- Activitat de la biblioteca del municipi al centre escolar.
- Activitat a la biblioteca municipal.

Aula d'acollida

- Biblioteca d'aula.

Com es pot observar, cada cicle està estructurat de

forma diferent. Part d'aquestes activitats han quedat com a fixes perquè creiem que el resultat ha estat del tot profitós; d'altres les anem variant en funció de la seva actualitat, com pot ser *El Quixot*, *Jules Verne*, etc. o senzillament perquè no han resultat com esperàvem.

Activitats realitzades

A continuació s'exposa breument la tasca realitzada a cada cicle.

Educació infantil

Objectius:

- Habituar els nens i nenes a mirar llibres per plaer.
- Encuriosir i motivar els alumnes pels llibres.
- Motivar i afavorir l'expressió oral.
- Mostrar el llibre com una font d'informació.
- Motivar en l'expressió escrita.
- Respectar les normes referents als hàbits, establertes al racó de la biblioteca.
- Conèixer la biblioteca municipal.

Activitats que es duen a terme:

- Biblioteca d'aula: Com a treball sistemàtic per arribar als conceptes i motivació en l'expressió.
- Padrí de lectura. Objectius:
  - Establir una relació afectuosa amb companys més grans de l'escola.
  - Trobar el gust per la lectura donant-li un valor afegit, que és la relació personal.
  - Potenciar la generositat, ja que es tracta d'un servei en temps de lleure.
  - Fer créixer l'autoestima als alumnes grans.
  - Assegurar la regularitat de la lectura.
  - Adquirir fluïdesa i expressivitat en la lectura en veu alta.

Cada alumne de CS apadrina un fillol de P-5 i de 1r, al qual un dia a la setmana a l'hora del pati li llegeix un conte.

A 1r curs durant el segon trimestre s'inicia la segona fase, en la qual el procés de lectura és invers i el fillol li llegirà el conte al padrí o padrina. El padrí l'ajudarà i animarà a fer-ho bé.

Amb aquests contactes s'estableix una relació amistosa que resulta gratificant per al procés de la lectoescriptura dels més petits i també millora l'autoestima i seguretat en els més grans.

- Visita a la biblioteca municipal: P5 va a la biblioteca municipal, on el personatge *Massatele* els explica un conte mitjançant el qual veuen la classificació dels llibres i la utilitat de la biblioteca.

Cicle inicial

Objectius:

- Trobar en els llibres una font de plaer.

Experiències didàctiques

- Consolidar la comprensió lectora i la mecànica de la lectura.
- Saber distingir els llibres de ficció i els de coneixements.
- Valorar el text escrit com a font d'informació.
- Conèixer el funcionament de la biblioteca d'aula.
- Col·laborar en la correcta conservació dels materials de la biblioteca.
- Conèixer la biblioteca municipal.

Activitats que es duen a terme:

1r curs:

- Biblioteca d'aula: Tria i lectura d'un conte, realització de la fitxa i marcatge a la graella de control.
- Padrí de lectura.

2n curs:

- Biblioteca d'aula: Tria i lectura d'un conte, realització de la fitxa i marcatge a la graella de control.
- Visita a la biblioteca municipal: Es continua treballant a través d'un conte els serveis de la biblioteca municipal.
- "La Caixa de llibres": En aquesta caixa els nens i nenes poden trobar llibres molt diversos: contes,

llibres de cuina, llibres d'animals, d'art... que es poden endur el cap de setmana a casa per mirar, ensenyar i fruit amb la seva família sense haver de fer cap treball posterior.

Cicle mitjà

Objectius:

- Reconèixer la biblioteca com un espai on es pot trobar informació.
- Trobar en els llibres una font de plaer.
- Conèixer el funcionament de la biblioteca del centre.
- Comportar-se adequadament en una biblioteca.
- Conèixer les característiques que configuren una col·lecció
- Fomentar l'hàbit lector.

Activitats que es duen a terme:

• **Préstec de llibres;** l'hora i el dia de la setmana establert per a aquell curs.

- **Activitat de biblioteca.**

3r curs

- Reflexió sobre les normes que cal respectar.

Experiències didàctiques

- Presentació a grans trets del fons que té la biblioteca.
- Triem un llibre: gomets per edats i llengües:
  - * Portada: Títol i autor.
  - * Contraportada: Resum de la història.
  - * Biografia de l'autor.
- Joc: Com estan ordenats els llibres.
- Descripcions:
  - * Buscar-la en una revista.
  - * Fer una descripció oralment.
  - * Penjar una fotografia i fer la descripció.
- Joc del retrat. Lectura de la descripció d'un personatge conegut pels alumnes i endevinar de qui es tracta. (Superman, Heidi, Peter Pan, la Caputxeta Vermella...).
- Saber esbrinar on podríem trobar el llibre en el qual surt el personatge.

4t curs

- Reflexió sobre les normes que cal respectar.
- Presentació general del fons bibliogràfic i la ubicació.
- Busquem:
  - * Recordar abecedari.
  - * Tipus de diccionaris.
  - * Atlas.
  - * Enciclopèdies.
- Joc: "A la vall del silenci". Joc de recerca d'autors basat en els contes tradicionals.
- Lectura i anàlisi d'una adaptació del Quixot aprofitant el quart centenari:
  - * Jocs de paraules.
  - * Redaccions de sis paraules.
  - * Elaboració d'un punt de llibre.

Cicle superior

Objectius:

- Plaer en la lectura.
- Saber intercanviar opinions sobre lectures i d'altres activitats generades a partir d'un llibre.
- Seleccionar llibres en funció d'interessos personals.
- Interessar-se per la cerca d'informació en els diferents suports: diaris, revistes, CD, llibres...
- Reconèixer en els llibres sentiments i neguits propers.

Activitats que es duen a terme:

- Préstec de llibres: L'hora i el dia de la setmana establert per a aquell curs.
- Activitat de biblioteca.

5è curs:

- Reflexió sobre les normes que cal respectar.
- Presentació general del fons bibliogràfic i la seva

ubicació.

- Lectura d'un llibre de misteri. El protagonista és un noi de la seva edat amb els mateixos dubtes i inquietuds. L'acció transcorre en poblacions catalanes.
  - * Utilització d'atles.
  - * Recerca d'informació de les poblacions.
  - * Buscar rutes per anar-hi, etc.
  - * Actuacions personals davant una situació concreta del llibre...
- Lectures en veu alta de fragments de *Don Quijote de la Mancha* i treball posterior, jocs interactius.

6è curs:

- Reflexió sobre les normes que cal respectar.
- Presentació general del fons bibliogràfic i la seva ubicació.
- Lectura d'una adaptació de *Don Quijote de la Mancha*:
  - * Anàlisi de capítols determinats.
  - * Observació de diverses edicions.
  - * Jocs de vocabulari.
  - * Jocs interactius.
- Padrí de lectura (cicle superior, educació infantil i cicle inicial).
- Activitat de la biblioteca del municipi al centre escolar: Aquesta activitat va destinada als alumnes de 5è i mitjançant el joc i l'enginy arriben a prendre consciència del coneixement i fantasia que pot encabir un full escrit.
- Activitat a la biblioteca municipal: Va dirigida als alumnes de 6è amb la finalitat de conèixer els serveis dels quals pot gaudir tant en l'àmbit de recerca d'informació com de lectura, a banda de l'agenda cultural en temps de lleure.
- Aula d'acollida: L'aula d'acollida disposa d'una biblioteca que es va forjant segons les incorporacions. Pretenem crear una secció a la biblioteca del centre que vagi cedida a l'aula d'acollida amb contes de diversa precedència, llengua, on els nous puguin sentir-se representats. Quan un alumne sigui donat d'alta de l'aula d'acollida el conte retornarà a la seva ubicació dins la biblioteca del centre; d'aquesta manera hi ha una mobilitat que permetrà que quan aquest alumne vagi a la biblioteca el pugui trobar inclòs.

Una vegada hem observat l'activitat que desencadena la biblioteca del nostre centre, tenim present que els objectius que ens fem amb la creació d'una mediateca són molt ambiciosos i s'han de fer de forma progressiva. A vegades el mateix pas del temps ens pot fer replantejar les actuacions.